

P9_TA(2023)0408

Ograniczenie nierówności i wspieranie włączenia społecznego w czasach kryzysu z myślą o dzieciach i ich rodzinach

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 21 listopada 2023 r. w sprawie ograniczenia nierówności i wspierania włączenia społecznego w czasach kryzysu z myślą o dzieciach i ich rodzinach (2023/2066(INI))

(C/2024/4211)

Parlament Europejski,

- uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności jej art. 14, 24, 32 i 33,
- uwzględniając Europejski filar praw socjalnych i jego plan działania ⁽¹⁾ wraz z jego głównymi celami na 2030 r. oraz tablicą wskaźników społecznych UE,
- uwzględniając deklarację z Porto z 8 maja 2021 r. i odnowione zobowiązania podjęte na Forum Społecznym w Porto w 2023 r.,
- uwzględniając cele zrównoważonego rozwoju Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, przyjętej w Nowym Jorku we wrześniu 2015 r.,
- uwzględniając Konwencję ONZ o prawach dziecka, przyjętą w Nowym Jorku 20 listopada 1989 r.,
- uwzględniając Międzynarodowy pakt praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych ONZ przyjęty w Nowym Jorku 16 grudnia 1966 r.,
- uwzględniając Europejską kartę społeczną przyjętą w Turynie w 1961 r.,
- uwzględniając Konwencję ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, przyjętą w Nowym Jorku 13 grudnia 2006 r.,
- uwzględniając rezolucję ONZ z 18 grudnia 2019 r. w sprawie praw dziecka,
- uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1158 z 20 czerwca 2019 r. w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów ⁽²⁾,
- uwzględniając zalecenie Komisji 2013/112/UE z 20 lutego 2013 r. pt. „Inwestowanie w dzieci: przerwanie cyklu marginalizacji” ⁽³⁾,
- uwzględniając zalecenie Rady z dnia 22 maja 2019 r. w sprawie wysokiej jakości systemów wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem ⁽⁴⁾,
- uwzględniając komunikat Komisji z 7 września 2022 r. w sprawie europejskiej strategii w dziedzinie opieki (COM(2022)0440), zalecenie Rady z 8 grudnia 2022 r. w sprawie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem: cele barcelońskie na 2030 r. ⁽⁵⁾ oraz zalecenie Rady z 8 grudnia 2022 r. w sprawie dostępu do przystępnej cenowo i dobrej jakościowo opieki długoterminowej ⁽⁶⁾,
- uwzględniając raport centrum badawczego UNICEF-u z 2014 r. pt. „Dzieci recesji. Wpływ kryzysu gospodarczego na warunki i jakość życia dzieci w krajach wysokorozwiniętych”.
- uwzględniając swoją rezolucję z 24 listopada 2015 r. w sprawie zmniejszenia nierówności ze szczególnym uwzględnieniem ubóstwa dzieci ⁽⁷⁾,

⁽¹⁾ COM(2021)0102.

⁽²⁾ Dz.U. L 188 z 12.7.2019, s. 79.

⁽³⁾ Dz.U. L 59 z 2.3.2013, s. 5.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 189 z 5.6.2019, s. 4.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 484 z 20.12.2022, s. 1.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 476 z 15.12.2022, s. 1.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 366 z 27.10.2017, s. 19.

- uwzględniając swoją rezolucję z 21 stycznia 2021 r. w sprawie powszechnego dostępu do godnych i przystępnych cenowo mieszkań ⁽⁸⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z 29 kwietnia 2021 r. w sprawie europejskiej gwarancji dla dzieci ⁽⁹⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z 7 kwietnia 2022 r. w sprawie ochrony w UE dzieci i młodzieży uciekających przed wojną w Ukrainie ⁽¹⁰⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z 5 lipca 2022 r. pt. „W kierunku wspólnych europejskich działań w dziedzinie opieki” ⁽¹¹⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z 5 października 2022 r. w sprawie reakcji UE na wzrost cen energii w Europie ⁽¹²⁾,
- uwzględniając notę Eurydice z 2019 r. pt. „Najważniejsze dane na temat wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem w Europie”,
- uwzględniając raport UNICEF-u z 2020 r. pt. „Innocenti Report Card 16 – Worlds of Influence – Understanding what shapes child well-being in rich countries” [Raport nr 16 centrum badawczego Innocenti: Świat zależności. Czynniki wpływające na jakość życia dzieci w krajach bogatych],
- uwzględniając raport roczny UNICEF-u z 2021 r. pt. „Protecting child rights in a time of crises” [Ochrona praw dziecka w dobie kryzysów],
- uwzględniając raport roczny UNICEF-u z 2021 r. pt. „Where do rich countries stand on childcare?” [Jak kraje bogate radzą sobie z opieką nad dziećmi?],
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 24 marca 2021 r. zatytułowany „Strategia UE na rzecz praw dziecka” (COM(2021)0142),
- uwzględniając sprawozdanie końcowe Komisji z marca 2020 r. pt. „Studium wykonalności w sprawie gwarancji dla dzieci”,
- uwzględniając zalecenie Rady (UE) 2021/1004 z 14 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia europejskiej gwarancji dla dzieci ⁽¹³⁾,
- uwzględniając komunikat Komisji z 7 czerwca 2023 r. dotyczący kompleksowego podejścia do zdrowia psychicznego (COM(2023)0298),
- uwzględniając komunikat Komisji z 5 marca 2020 r. pt. „Unia równości: strategia na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025” (COM(2020)0152),
- uwzględniając komunikat Komisji z 7 października 2020 r. pt. „Unia równości: unijne ramy strategiczne na rzecz równouprawnienia, włączenia społecznego i udziału Romów” (COM(2020)0620),
- uwzględniając komunikat Komisji z 3 marca 2021 r. zatytułowany „Unia równości: Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030” (COM(2021)0101),
- uwzględniając zalecenie Rady z dnia 30 stycznia 2023 r. w sprawie odpowiedniego dochodu minimalnego zapewniającego aktywne włączenie ⁽¹⁴⁾,
- uwzględniając raport Eurochild (2022 r.) pt. „(In)visible children - Eurochild 2022 report on children in need across Europe” [(Nie)widoczne dzieci – raport Eurochild z 2022 r. na temat dzieci w potrzebie w Europie],
- uwzględniając raport organizacji Save the Children z 2023 r. pt. „Guaranteeing Children’s Future – How COVID-19, cost-of-living and climate crises affect children in poverty and what governments in Europe need to do” [Zagwarantowanie przyszłości dzieci – jak kryzysy związane z COVID-19, kosztami utrzymania i klimatem wpływają na dzieci żyjące w ubóstwie i co rządy w Europie muszą zrobić],
- uwzględniając wspólne sprawozdanie Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) i UNICEF-u z 2021 r. pt. „Praca dzieci – globalne szacunki za 2020 r., tendencje i perspektywy”,

⁽⁸⁾ Dz.U. C 456 z 10.11.2021, s. 145.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 506 z 15.12.2021, s. 94.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 434 z 15.11.2022, s. 50.

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 47 z 7.2.2023, s. 30.

⁽¹²⁾ Dz.U. C 132 z 14.4.2023, s. 65.

⁽¹³⁾ Dz.U. L 223 z 22.6.2021, s. 14.

⁽¹⁴⁾ Dz.U. C 41 z 3.2.2023, s. 1.

- uwzględniając wspólne sprawozdanie MOP i UNICEF-u z 2023 r. pt. „More than a billion reasons: The urgent need to build universal social protection for children” [Ponad miliard powodów: pilna potrzeba stworzenia powszechnej ochrony socjalnej dla dzieci],
 - uwzględniając komunikat Komisji z dnia 11 maja 2022 r. zatytułowany „Cyfrowa dekada dla dzieci i młodzieży: nowa europejska strategia na rzecz lepszego internetu dla dzieci” (COM(2022)0212),
 - uwzględniając art. 54 Regulaminu,
 - uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Praw Kobiet i Równouprawnienia,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Zatrudnienia i Spraw Socjalnych (A9-0360/2023),
- A. mając na uwadze, że jakość środowiska, w którym rodzą się dzieci, i ich przestrzeni życiowej ma decydujący wpływ na jakość ich życia, równe szanse zdrowego rozwoju, ich ogólny rozwój i realizację ich potencjału; mając na uwadze, że w kampanii UNICEF-u „1 000 pierwszych dni” stwierdza się, że w pierwszych latach życia mózg dziecka rozwija się w niespotykanym tempie, zapewniając wyjątkową okazję do fizycznego, umysłowego, poznawczego, społecznego i emocjonalnego rozwoju dziecka; mając na uwadze, że każde dziecko jest wyjątkowe i powinno być traktowane z szacunkiem dla jego specyfiki, tempa rozwoju, obszarów zainteresowań i potrzeb; mając na uwadze, że najlepszy interes dziecka powinien być zasadą przewodnią wszystkich działań mających wpływ na dzieci, jak stwierdzono w Konwencji ONZ o prawach dziecka;
- B. mając na uwadze, że narażenie na znęcanie się i zaniedbywanie negatywnie wpływa na rozwój dziecka; mając na uwadze, że nierówności powstałe w bardzo młodym wieku negatywnie wpływają na możliwości, dobrostan i zdrowie dzieci; mając na uwadze, że nierówności te mogą mieć konsekwencje przez całe życie w wieku dorosłym i mogą uniemożliwić im pełne wykorzystanie ich potencjału; mając na uwadze, że zapobieganie nierównościom jest najlepszą polityką służącą zmniejszaniu nierówności w perspektywie długoterminowej;
- C. mając na uwadze, że brak dostępnych wysokiej jakości usług skoncentrowanych na dziecku i wsparcia dla rodzin zwiększa zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym dzieci; mając na uwadze, że rodziny doświadczają wielu współzależnych wyzwań, którym nie jest w stanie sprostać żadna pojedyncza usługa lub organizacja, co wymaga ciągłości usług i odpowiedniej koordynacji między służbami w celu przygotowania i ułatwienia zmian, przed którymi stają dzieci;
- D. mając na uwadze, że w 2022 r. ponad 19,995 mln dzieci w UE (24,7 %, czyli co czwarte dziecko) było zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym; mając na uwadze, że pomimo pewnych różnic żadne państwo członkowskie nie jest wolne od ubóstwa dzieci i wykluczenia społecznego; mając na uwadze, że w niektórych państwach członkowskich ryzyko to przekracza 30 %; mając na uwadze, że ostatnie dane pokazują wzrost tego wskaźnika w ciągu ostatnich czterech lat; mając na uwadze, że jeszcze w 2022 r. organizacje charytatywne odnotowały wzrost liczby wniosków o wsparcie ze strony służb socjalnych ⁽¹⁵⁾;
- E. mając na uwadze, że w 2022 r. odsetek dzieci (w wieku poniżej 18 lat) w UE zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, wynoszący 21,6 %, był wyższy niż odsetek dorosłych; mając na uwadze, że w 18 z 27 państw członkowskich UE dzieci były w 2022 r. bardziej zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym niż dorośli; mając na uwadze, że ponad jedna piąta (22,4 %) ludności UE żyjącej w gospodarstwach domowych z dziećmi na utrzymaniu była w 2022 r. zagrożona ubóstwem lub wykluczeniem społecznym; mając na uwadze, że w 2022 r. 61,9 % dzieci z rodzicami o niskim poziomie wykształcenia było zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w porównaniu z 10,2 % dzieci z rodzicami o wysokim poziomie wykształcenia ⁽¹⁶⁾;
- F. mając na uwadze, że ubóstwo dzieci jest wielowymiarowym zjawiskiem wynikającym z ubóstwa gospodarstw domowych, co oznacza, że rodziny o niskich dochodach i niższym wykształceniu, rodziny niepełne – często matki samotnie wychowujące dzieci – rodziny wielodzietne znajdujące się w niekorzystnej sytuacji, rodziny mieszkające w regionach znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, rodziny z różnych mniejszości etnicznych oraz rodziny z dziećmi lub rodzicami z niepełnosprawnością są bardziej zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz mają większe prawdopodobieństwo międzypokoleniowego dziedziczenia ubóstwa; mając na uwadze, że redystrybucja bogactwa (poprzez płace i transfery socjalne) ma decydujący wpływ na nierówności społeczne, ryzyko ubóstwa i wykluczenia społecznego, a w konsekwencji na ryzyko ubóstwa dzieci; mając na uwadze, że zjawisko to – aby zapobiec wzajemnemu wzmocnianiu się nierówności – wymaga wielowymiarowej odpowiedzi z połączeniem uniwersalnych i ukierunkowanych środków; mając na uwadze, że muszą one obejmować tworzenie miejsc pracy i powinny zapewnić jakość i stabilność zatrudnienia oraz gwarantować i wzmocniać prawa socjalne, środki antydyskryminacyjne oraz świadczenia rodzinne i na dzieci; mając na uwadze, że krajowe dodatki na dzieci są niezbędnym środkiem pomocy rodzinom w potrzebie i zapewnienia powszechnego dostępu do wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług publicznych;

⁽¹⁵⁾ Eurodiaconia i Caritas Europa, Survey on energy poverty/cost-of-living crisis [Badanie dotyczące ubóstwa energetycznego / kryzysu kosztów utrzymania], 2022 r.

⁽¹⁶⁾ Eurostat, „1 in 4 children in the EU at risk of poverty or social exclusion” [1 na 4 dzieci w UE zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym], 28 października 2021 r.

- G. mając na uwadze, że w 2022 r. 16,8 % ludności UE żyło w przeludnionych gospodarstwach domowych, a 9,3 % nie było w stanie utrzymać odpowiedniej temperatury w domu; mając na uwadze, że 8,3 % ludności UE wydawało co najmniej 40 % dochodu do dyspozycji gospodarstwa domowego na mieszkanie;
- H. mając na uwadze, że w 2022 r. 56 % osób w UE żyjących w gospodarstwach domowych z jedną osobą dorosłą i dziećmi na utrzymaniu nie było w stanie pokryć nieoczekiwanych wydatków finansowych; mając na uwadze, że w 2020 r. rodziny niepełne, zwłaszcza rodziny, których głową są samotne matki, są bardziej zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym (42,1 % w porównaniu z 29,6 % w rodzinach z dwojgiem dorosłych i co najmniej trojgiem dzieci⁽¹⁷⁾); mając na uwadze, że jest to związane z feminizacją ubóstwa, nadreprezentacją kobiet w niepewnej i źle płatnej pracy oraz jako pracownicy zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin, ich przeciążeniem obowiązkami opiekuńczymi oraz luką płacową między kobietami i mężczyznami; mając na uwadze, że różnica we wskaźniku zatrudnienia bezdzietnych kobiet i mężczyzn wynosi 1 %; mając na uwadze, że w przypadku osób, które mają dziecko poniżej szóstego roku życia, wskaźnik ten wynosi 21 % i wzrasta do 37 % w przypadku osób z trójką dzieci⁽¹⁸⁾;
- I. mając na uwadze, że dzieciom dorastającym w ubóstwie i wykluczeniu społecznym trudniej jest osiągnąć sukces w szkole, cieszyć się dobrym zdrowiem i w pełni wykorzystać swój potencjał w późniejszym okresie życia; mając na uwadze, że inwestycje społeczne we wczesne lata życia dzieci generują znaczne zyski społeczno-gospodarcze, przyczyniają się do przerwania cyklu ubóstwa międzypokoleniowego i jako takie nie powinny być uważane za koszt; mając na uwadze, że skutki gospodarcze ubóstwa w dzieciństwie i niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej, a także ich wpływ na pracujących dorosłych, szacuje się na 3,4 % produktu krajowego brutto krajów UE rocznie;
- J. mając na uwadze, że ubóstwo i wykluczenie społeczne są związane z migracją, statusem mniejszości lub niepełnosprawności dzieci i ich rodziców; mając na uwadze, że dzieci migrantów są nadreprezentowane w grupie zagrożonej ubóstwem; mając na uwadze, że brak obywatelstwa lub dokumentów tożsamości utrudnia dzieciom bezpieczeństwucom dostęp do niektórych najbardziej podstawowych praw, takich jak rejestracja urodzeń, edukacja, opieka zdrowotna, zabezpieczenie społeczne i mieszkanie, a także naraża je na większe ryzyko nadużyć i wykorzystywania; mając na uwadze, że w kwietniu 2023 r. w wyniku rosyjskiej inwazji prawie 4 miliony obywateli spoza UE uciekło z Ukrainy do jednego z państw członkowskich UE;
- K. mając na uwadze, że prawie 83 % romskich dzieci⁽¹⁹⁾ w UE żyje w gospodarstwie domowym zagrożonym ubóstwem; mając na uwadze, że w 2021 r. jedno na pięcioro romskich dzieci żyło w gospodarstwie domowym bez wody z kranu w budynku; mając na uwadze, że odsetek dzieci romskich doświadczających poważnej deprivacji materialnej znacznie przekracza odsetek dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji w populacji ogólnej; mając na uwadze, że w 2022 r. 6 na 10 romskich dzieci nie miało dostępu do wysokiej jakości usług wczesnej opieki nad dzieckiem, a 4 na 10 romskich rodzin z dziećmi w wieku poniżej 6 lat nie otrzymało żadnej dotacji ani podobnego wsparcia;
- L. mając na uwadze wpływ pandemii COVID-19, rosnące koszty utrzymania i wojnę w Ukrainie, które pogłębiły trudną sytuację ekonomiczną i społeczną dzieci i ich rodzin, zwłaszcza gospodarstw domowych o niskich i średnich dochodach, które najbardziej ucierpiały w wyniku pandemii i poprzednich kryzysów; mając na uwadze, że obecna globalna niestabilność społeczna i gospodarcza, a także zagrożenia powodowane przez zmianę klimatu zwiększają ewentualność nowych kryzysów; mając na uwadze, że antycykliczne reakcje na ostatnie kryzysy okazały się skuteczniejsze w walce z ubóstwem i wykluczeniem społecznym niż środki konsolidacji budżetowej oparte na oszczędnościach i cięciach wydatków zalecane w czasie kryzysu w latach 2008–2013;
- M. mając na uwadze, że pandemia COVID-19 pogłębiła trudności, z jakimi borykają się dzieci, ze względu na zakłócenie codziennego życia i kontaktów społecznych, zamknięcie szkół, zmniejszoną zdolność do zapewnienia ochrony przed przemocą domową, znęcaniem się i zaniedbaniem podczas izolacji oraz zakłócenie podstawowych usług społecznych; mając na uwadze, że trudności te miały wpływ na większą liczbę dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji, które nie miały sprzętu, zasięgu internetu, a nawet energii elektrycznej do nauki online i mogły stracić codzienny ciepły posiłek lub dostęp do ogrzewania;

⁽¹⁷⁾ Eurostat, „1 in 4 children in the EU at risk of poverty or social exclusion” [1 na 4 dzieci w UE zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym], 28 października 2021 r.

⁽¹⁸⁾ Eurofound, „Living and Working Conditions in Europe 2021” [Warunki życia i pracy w Europie w 2021 r.], s. 73.

⁽¹⁹⁾ Zgodnie z unijnymi ramami strategicznymi dotyczącymi Romów na lata 2020–2030 odniesienie do „Romów”, jako terminu ogólnego, obejmuje wiele różnych ludów pochodzenia romskiego, takich jak Romowie, Sinti, Kale, Romaniczele i Bojasze/Rudari. Obejmuje on również takie grupy, jak Aszkale, Egipcjanie, Jenisze, Domowie, Lomowie, Roma i Abdalowie oraz społeczności wędrownie, w tym etniczną grupę Trawelerów i ludność określaną terminem administracyjnym „ludzie drogi” („gens du voyage”), a także osoby, które identyfikują się jako Cyganie, przy czym nie należy kwestionować specyfiki tych grup. Definicję tę należy uwzględnić w całym sprawozdaniu.

- N. mając na uwadze, że Plan działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych, przyjęty w 2021 r., ma na celu zmniejszenie liczby dzieci zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 5 mln do 2030 r.; mając na uwadze, że państwa członkowskie przyjęły krajowe cele w zakresie ograniczania ubóstwa; mając na uwadze, że osiągnięcie tego celu oznaczałoby, że do tego czasu około 15 mln dzieci w UE nadal byłoby zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym; mając na uwadze, że bez odpowiednich środków przewiduje się dalszy wzrost tej liczby wraz z pojawieniem się nowych złożonych i powiązanych ze sobą kryzysów społecznych;
- O. mając na uwadze, że wyeliminowanie ubóstwa dzieci jest niezbędnym krokiem w budowaniu sprawiedliwej, równej i socjalnej Europy dla obecnych i przyszłych pokoleń; mając na uwadze, że sytuacja społeczno-ekonomiczna nigdy nie powinna stanowić przeszkody w dostępie dzieci do podstawowych usług; mając na uwadze, że by zapewnić dzieciom i rodzinom dostęp do podstawowych usług, potrzebne jest większe wsparcie;
- P. mając na uwadze, że finansowanie UE umożliwia inwestycje na szczeblu krajowym w celu walki z ubóstwem dzieci i promowania włączenia społecznego; mając na uwadze, że oprócz Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) do finansowania programów, które mają wpływ na życie dzieci i ich rodzin na różne sposoby, mogą być bezpośrednio lub pośrednio wykorzystywane także inne źródła;
- Q. mając na uwadze, że wszystkie dzieci, rodzice, rodziny i opiekunowie powinni być chronieni przed dyskryminacją, np. ze względu na płeć, język, tożsamość seksualną lub płciową, religię lub światopogląd, przekonania polityczne lub ideologiczne, pochodzenie narodowe, rasowe, etniczne lub społeczne, przynależność do mniejszości narodowej, sytuację społeczno-ekonomiczną, niepełnosprawność i inne szczególne potrzeby, wiek lub jakikolwiek inny status;
- R. mając na uwadze, że rodziny są coraz bardziej zróżnicowane; mając na uwadze, że wsparcie dla dzieci i polityka rodzinna nie zawsze odzwierciedlają różnorodność rodzin i sposobów ich życia (np. rodziny z rodzicami niepozostającymi w związku małżeńskim, dzieci rodziców żyjących w separacji, żyjących w dwóch gospodarstwach domowych lub dzieci żyjące w mieszanej rodzinie wielodzietnej, rodziny zastępcze i rodziny tęczowe) i nie są do nich wystarczająco dostosowane, ze szkodą dla poziomu życia rodzin, dostępu do programów ochrony socjalnej i świadczeń oraz ich odporności na kryzysy; mając na uwadze, że zarówno UE, jak i państwa członkowskie powinny gwarantować ochronę rodzin pod względem prawnym, gospodarczym i społecznym;
- S. mając na uwadze, że 14 czerwca 2021 r. Rada przyjęła zalecenie w sprawie europejskiej gwarancji dla dzieci, aby zapewnić dzieciom w potrzebie dostęp do kluczowych usług, na przykład bezpłatnych usług opieki i edukacji we wczesnym dzieciństwie, bezpłatnej edukacji (w tym dodatkowych zajęć w szkołach i co najmniej jednego zdrowego posiłku w ciągu dnia szkolnego), bezpłatnej opieki zdrowotnej, zdrowego żywienia i odpowiednich warunków mieszkaniowych; mając na uwadze, że instrument ten stanowi szansę na zmniejszenie ubóstwa i nierówności oraz promowanie włączenia społecznego dzieci; mając na uwadze, że europejska gwarancja dla dzieci stanowi, że dziećmi znajdującymi się w trudnej sytuacji należy się zająć w pierwszej kolejności⁽²⁰⁾; mając na uwadze, że aby wykazać swoje zaangażowanie w zintegrowaną politykę mającą na celu przerwanie błędnego koła ubóstwa, wszystkie państwa członkowskie są zobowiązane do przeznaczenia odpowiedniej kwoty swoich środków z EFS+ na wdrożenie krajowych planów gwarancji dla dzieci; mając na uwadze, że w październiku 2023 r. trzy państwa członkowskie nadal nie przedstawiły swoich krajowych planów działania;
- T. mając na uwadze, że według Konwencji ONZ o prawach dziecka, której sygnatariuszami są wszystkie państwa członkowskie, wszystkie dzieci powinny mieć prawo do edukacji, opieki zdrowotnej, odpowiednich warunków mieszkaniowych, ochrony, udziału w podejmowaniu decyzji, które ich dotyczą, wypoczynku i czasu wolnego, zbilansowanej diety i opieki ze strony rodziny;
- U. mając na uwadze, że Rada przyjęła zalecenie w sprawie rewizji celów barcelońskich dotyczących wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, które zawiera propozycję wprowadzenia prawa do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem;

⁽²⁰⁾ Użycie wyrażenia „dzieci znajdujące się w trudnej sytuacji” lub „dzieci ze środowisk/gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji” w niniejszym sprawozdaniu odnosi się do definicji zawartej w gwarancji dla dzieci, która obejmuje następujące grupy: dzieci bezdomne lub doświadczające poważnej deprivacji mieszkaniowej; dzieci z niepełnosprawnościami; dzieci mające problemy ze zdrowiem psychicznym; dzieci pochodzące ze środowisk migracyjnych lub z mniejszości etnicznych (w szczególności romskich); dzieci objęte pieczą zastępczą (w szczególności instytucjonalną); dzieci znajdujące się w niepewnej sytuacji rodzinnej. W niniejszym sprawozdaniu definicja ta obejmuje również dzieci LGBTIQ+.

- V. mając na uwadze, że w 2022 r. w UE tylko 35,7 % ⁽²¹⁾ dzieci w wieku poniżej trzech lat miało dostęp do formalnego systemu wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (ECEC), podczas gdy wartość ta wzrasta do 88 % w przypadku dzieci w wieku od trzech lat do minimalnego obowiązkowego wieku rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej; mając na uwadze, że tylko siedem państw członkowskich UE gwarantuje miejsce w systemie wczesnej edukacji i opieki dla każdego dziecka od szóstego miesiąca życia; mając na uwadze, że kilka państw członkowskich gwarantuje finansowane miejsce w systemie opieki nad dziećmi dopiero od trzeciego roku życia; mając na uwadze, że dostępność bezpłatnej wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem znacznie wzrasta od wieku trzech lat i tendencja ta utrzymuje się w każdym kolejnym roku życia, stając się niemal powszechna w całej Europie w ostatnim roku przed rozpoczęciem obowiązkowej szkoły podstawowej ⁽²²⁾; mając na uwadze, że w Europie większość rodzin musi płacić czesne, aby uzyskać dostęp do usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem dla dzieci poniżej trzeciego roku życia; mając na uwadze, że brak dostępu do tych usług – często wynikający ze współzależności między ograniczoną dostępnością a wysokimi, ukrytymi i niepokrywanymi z własnej kieszeni kosztami – dotyka rodziny ze środowisk o niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej, rodziny niepełne oraz rodziny z mniej rozwiniętych regionów i terytoriów, co zwiększa ryzyko wczesnego wykluczenia społecznego dzieci; mając na uwadze, że nawet w krajach, w których średni poziom dostępności usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem jest wysoki, udział dzieci zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem jest utrudniony z powodu braku placówek opieki nad dziećmi;
- W. mając na uwadze, że wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem ma decydujący wpływ na zdrowie oraz rozwój poznawczy i społeczno-emocjonalny dzieci; mając na uwadze, że pracujący rodzice, którzy nie mają dostępu do placówek opieki nad dziećmi, są często zmuszeni do pozostawiania dzieci pod opieką nieformalną, w tym w niecertyfikowanych sieciach opieki; mając na uwadze, że wysokiej jakości wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem zapewnia równą szansę edukacyjną i sprzyja integracji rodziców, zwłaszcza matek, na rynku pracy; mając na uwadze, że edukacja włączająca zaspokaja szeroki zakres potrzeb wszystkich uczniów, zwiększając ich uczestnictwo w nauce, interakcje kulturowe i poczucie wspólnoty; mając na uwadze, że takie usługi muszą dysponować odpowiednimi zasobami finansowymi i ludzkimi, aby móc identyfikować i wspierać dzieci doświadczające szczególnych trudności;
- X. mając na uwadze, że w większości państw wydatki na rzecz edukacji, w szczególności w zakresie materiałów edukacyjnych i transportu, są pokrywane głównie przez rodziny i stanowią jedną z głównych przyczyn porzucania nauki; mając na uwadze, że średni wskaźnik przedwczesnego kończenia nauki w UE wynosi 10 % ⁽²³⁾, ale wartość ta jest wyższa w przypadku określonych grup, takich jak dzieci romskie i dzieci z niepełnosprawnościami;
- Y. mając na uwadze, że w 2021 r. 3,6 % dzieci w UE poniżej szesnastego roku życia nie miało zaspokojonych potrzeb medycznych, a w u 4,4 % dzieci stwierdzono niepełnosprawność ⁽²⁴⁾; mając na uwadze, że nawet w krajach, w których prawo do zdrowia jest zapisane w prawie, utrzymują się nierówności, a wiele rodzin nie ma dostępu – w tym dostępu na czas – do odpowiedniej opieki zdrowotnej i ma bardzo ograniczony dostęp do podstawowych usług, takich jak konsultacje z lekarzami rodzinnymi i pielęgniarkami, zdrowie psychiczne i wsparcie psychospołeczne lub opieka stomatologiczna, zwłaszcza z powodu nieodpowiednich usług publicznych; mając na uwadze, że dzieci urodzone w sytuacji ubóstwa i wykluczenia społecznego są bardziej narażone na wystąpienie problemów zdrowotnych; mając na uwadze, że pogłębiają się różnice w dostępie do wysokiej jakości infrastruktury świadczeń zdrowotnych w UE między obszarami miejskimi i wiejskimi oraz regionami lepiej i słabiej rozwiniętymi ⁽²⁵⁾;
- Z. mając na uwadze, że zdrowie seksualne ma fundamentalne znaczenie dla ogólnego stanu zdrowia i dobrego samopoczucia osób, par i rodzin; mając na uwadze, że niektóre państwa członkowskie próbują bardziej ograniczyć dostęp do zdrowia i praw seksualnych i reprodukcyjnych przez bardzo restrykcyjne przepisy, które zagrażają zdrowiu kobiet w czasie ciąży i porodu, a także zdrowiu dzieci;
- AA. mając na uwadze, że szczepienia są głównym narzędziem zapobiegania poważnym, zakaźnym, a czasem śmiertelnym chorobom; mając na uwadze, że wskaźniki szczepień przeciwko odrze – wskaźnik powszechnych szczepień dzieci – spadły w 14 z 35 krajów OECD ⁽²⁶⁾;

⁽²¹⁾ Eurostat, „Children in formal childcare or education by age group and duration - % over the population of each age group – EU-SILC survey” [Dzieci objęte formalną opieką lub kształceniem w podziale według grupy wiekowej i czasu trwania – % populacji w każdej grupie wiekowej – UE], 29.9.2023; dane odpowiadają sumie odsetka dzieci w wieku poniżej trzech lat, które korzystają z formalnej opieki nad dziećmi przez 1–29 godzin tygodniowo, oraz tych, które korzystają z formalnej opieki nad dziećmi przez ponad 30 godzin tygodniowo.

⁽²²⁾ Komisja Europejska, nota Eurydice „Najważniejsze dane na temat wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem w Europie”, 2019 r.

⁽²³⁾ Eurostat, „Osoby wcześnie kończące naukę i szkolenie”, 2023 r.

⁽²⁴⁾ Eurostat, 2023, „Health statistics – children” [Statystyki zdrowotne – dzieci].

⁽²⁵⁾ Eurostat, 2022, „Urban-rural Europe – quality of life in rural areas” [Europa miejsko-wiejska – jakość życia na obszarach wiejskich]; OECD iLibrary, „Delivering Quality Education and Health Care to All: Preparing Regions for Demographic Change – Chapter 4. Delivering quality health services in rural communities” [Zapewnienie wszystkim wysokiej jakości edukacji i opieki zdrowotnej: Przygotowanie regionów na zmiany demograficzne – Rozdział 4. Świadczenie wysokiej jakości usług zdrowotnych w społecznościach wiejskich], 5.3.2021.

⁽²⁶⁾ UNICEF, 2020, „Innocenti Report Card 16. Worlds of Influence – Understanding what shapes child well-being in rich countries” [Raport nr 16 centrum badawczego Innocenti: Świat zależności. Czynniki wpływające na jakość życia dzieci w krajach bogatych], s. 4.

- AB. mając na uwadze, że zdrowie psychiczne dzieci ma kluczowe znaczenie, ponieważ pozwala im osiągnąć kolejne etapy rozwoju, uczyć się sposobów radzenia sobie z problemami oraz nabywać umiejętności społeczne i emocjonalne; mając na uwadze, że niekorzystne doświadczenia z dzieciństwa, dyskryminacja, niewystarczający dostęp do usług i niestabilne środowisko są jednymi z głównych przyczyn problemów ze zdrowiem psychicznym rozwijających się we wczesnym wieku; mając na uwadze, że dalekosiężne kryzysy, takie jak pandemia COVID-19, zagrażają zdrowiu psychicznemu i dobrostanowi całych pokoleń dzieci; mając na uwadze, że problemy ze zdrowiem psychicznym występują trzykrotnie częściej wśród dzieci z rodzin o niskich dochodach ⁽²⁷⁾;
- AC. mając na uwadze, że Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podkreśla, iż karmienie piersią jest jednym z najskuteczniejszych sposobów zapewnienia dzieciom długotrwałego zdrowia i przeżycia, oraz zaleca, aby niemowlęta były karmione wyłącznie piersią przez pierwsze sześć miesięcy życia; mając na uwadze, że na całym świecie tylko dwoje na pięcioro niemowląt ma dostęp do karmienia piersią ⁽²⁸⁾;
- AD. mając na uwadze, że dzieci z niepełnosprawnościami i dzieci mające rodziców z niepełnosprawnościami są nadal narażone na dyskryminację i naruszanie praw poprzez utrzymujące się bariery we wszystkich dziedzinach życia, a mianowicie niewystarczający dostęp do placówek opieki nad dziećmi, żywienia dostosowanego do ich potrzeb oraz możliwości uczęszczania na integracyjne zajęcia edukacyjne i uczestniczenia w nich, a także brak włączenia w standardowych szkołach, opieki zdrowotnej oraz przestrzenie, które nie zaspokajają odpowiednio ich potrzeb w zakresie mobilności i potrzeb psychospołecznych; mając na uwadze, że te bariery i brak dostępnych, wysokiej jakości usług opieki i wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i innych osób potrzebujących opieki i wsparcia ujawnia się w szczególności w czasach kryzysów, prowadząc do dodatkowego obciążenia opiekunów nieformalnych, zwłaszcza rodzinnych, z których większość stanowią kobiety;
- AE. mając na uwadze, że ubóstwo jest ważnym wskaźnikiem ryzyka przy podejmowaniu działań w ramach opieki zastępczej, ponieważ zwiększa podatność dzieci i ich rodzin na zagrożenia oraz może prowadzić do sytuacji, w której rodzice nie będą już w stanie zapewnić swoim dzieciom odpowiedniej opieki; mając na uwadze, że szacuje się, iż w 2021 r. 345 000 dzieci w UE nadal mieszkało w placówkach ⁽²⁹⁾, a 758 018 dzieci było objętych opieką zastępczą ⁽³⁰⁾; mając na uwadze, że środki służące ochronie dzieci, w tym deinstytucjonalizacja, mają również zasadnicze znaczenie dla uzyskania przez dzieci przysługujących im praw i pełnego wykorzystania ich potencjału; mając na uwadze, że instytucje potrzebują wykwalifikowanego personelu, aby zapewnić odpowiednie możliwości edukacyjne oraz przeciwdziałać nadużyciom i wykorzystywaniu dzieci;
- AF. mając na uwadze, że wszystkie dzieci mają prawo do ochrony przed niegodziwym traktowaniem, przemocą i zaniedbaniem; mając na uwadze, że badania dowodzą, iż ryzyko nadużyć, przemocy i zaniedbań wzrasta w przypadkach presji finansowej wywieranej na rodziny i braku odpowiednich usług socjalnych;
- AG. mając na uwadze, że w Europie jedno na pięcioro dzieci doświadcza jakiejś formy wykorzystywania lub przemocy seksualnej, a większość nadużyć ma miejsce w rodzinach lub instytucjach opiekuńczych; mając na uwadze, że dzieci stanowią około jednej czwartej ofiar handlu ludźmi w UE, z czego większość to dziewczynki uprowadzone w celu wykorzystania seksualnego ⁽³¹⁾;
- AH. mając na uwadze, że przemoc rówieśnicza i zastraszanie stanowią poważny problem, który szkodzi relacjom między dziećmi, zwłaszcza w szkołach, i jest szkodliwy dla zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży; mając na uwadze, że 23 % uczniów zgłosiło nękanie w szkole co najmniej raz w miesiącu ⁽³²⁾;

⁽²⁷⁾ Save the Children Europe, 2023, „Guaranteeing Children's Future: How COVID-19, cost-of-living and climate crises affect children in poverty and what governments in Europe need to do” [Zagwarantowanie przyszłości dzieci – jak kryzysy związane z COVID-19, kosztami utrzymania i klimatem wpływają na dzieci żyjące w ubóstwie i co rządy w Europie muszą zrobić].

⁽²⁸⁾ UNICEF, 2020, „Breastfeeding practices worldwide” [Praktyki karmienia piersią na świecie].

⁽²⁹⁾ Lerch, V and Severinsson, A.N., 2019, „Feasibility Study for a Child Guarantee: Target Group Discussion Paper on Children in Alternative Care” [Studium wykonalności gwarancji dla dzieci: dokument do dyskusji w grupie docelowej na temat dzieci objętych opieką zastępczą].

⁽³⁰⁾ UNICEF i Eurochild, listopad 2021 r., „Children in alternative care: Comparable statistics to monitor progress on deinstitutionalisation across the European Union” [Dzieci objęte pieczą zastępczą: statystyki porównawcze służące monitorowaniu postępów w zakresie deinstytucjonalizacji w całej Unii Europejskiej].

⁽³¹⁾ Komisja Europejska, Strategia UE na rzecz praw dziecka, 24 marca 2021 r.

⁽³²⁾ OECD, „PISA 2018 Results: What School Life Means for Students' Lives” [Wyniki PISA 2018: Co szkoła oznacza dla życia uczniów?]; średnio we wszystkich krajach OECD.

- AI. mając na uwadze, że nie należy lekceważyć zagrożeń dla zdrowia i dobrostanu dzieci i ich rodzin związanych z wszechobecnymi technologiami cyfrowymi; mając na uwadze, że dzieci mają prawo do ochrony przed praktykami marketingowymi i reklamowymi podmiotów komercyjnych, w tym w przestrzeni cyfrowej; mając na uwadze, że projektowanie obecnych produktów i usług internetowych naraża dzieci od najmłodszych lat na uzależniające treści online; mając na uwadze, że dzieciom brakuje podstawowych umiejętności i wiedzy niezbędnych do korzystania z informacji w sposób bezpieczny i zaufany; mając na uwadze, że powoduje to konsekwencje dla zdrowia psychicznego dzieci, w tym brak snu, lęk, depresję, brak uwagi, a ostatecznie dla rozwoju mózgu w dłuższej perspektywie; mając na uwadze, że coraz częstsze korzystanie z internetu może narażać dzieci na większe ryzyko doznania krzywdy online, takiej jak wykorzystywanie seksualne, cyberstalking i cyberprzemoc; mając na uwadze, że jedna trzecia dziewcząt i 20 % chłopców zetknęło się z niepokojącymi treściami raz w miesiącu w ciągu ostatniego roku; mając na uwadze, że 15 % respondentów LGBTQI+ w wieku 15–17 lat doświadczyło nękania w sieci z powodu swojej orientacji seksualnej lub płci ⁽³³⁾;
- AJ. mając na uwadze, że tylko jedno na czworo dzieci uważa, że ich prawa są ogólnie przestrzegane przez społeczeństwo ⁽³⁴⁾; mając na uwadze, że dzieci mają trudności z dostępem do wymiaru sprawiedliwości, ponieważ struktura postępowań sądowych nie jest dostosowana do ich potrzeb;
- AK. mając na uwadze, że na kontynencie europejskim 3,6 mln dzieci jest wykorzystywanych do pracy ⁽³⁵⁾, głównie w rolnictwie i budownictwie; mając na uwadze, że konieczne jest przyjęcie środków mających na celu wyeliminowanie pracy dzieci w Unii Europejskiej i zapobieganie pojawianiu się nowych przypadków pracy dzieci, zwłaszcza w kontekście kryzysów;
- AL. mając na uwadze, że problemy środowiskowe, takie jak zanieczyszczenie, skażone grunty i niebezpieczna woda pitna, stanowią zagrożenie dla zdrowia wszystkich dzieci, wywierając nieproporcjonalny wpływ na osoby żyjące w ubóstwie i w trudnej sytuacji; mając na uwadze, że prawo dzieci do bezpiecznego, chronionego i czystego środowiska oraz prawo do przyszłości wolnej od zanieczyszczenia środowiska i ochronę przed negatywnym wpływem zmiany klimatu można wzmocnić poprzez lepsze, uwzględniające potrzeby dzieci wdrożenie obecnego dorobku prawnego w dziedzinie środowiska w państwach członkowskich;
- AM. mając na uwadze, że zabawa jest dla dziecka naturalnym i najskuteczniejszym sposobem poznawania siebie, swojego środowiska społecznego i przyrodniczego oraz wyrażania siebie w sposób symboliczny; mając na uwadze, że stanowi to istotną podstawę ich rozwoju poznawczego i emocjonalnego, autonomii funkcjonalnej, nawyków związanych ze stylem życia, interakcji z innymi i zarządzania konfliktami; mając na uwadze, że uczestnictwo dzieci w życiu społecznym, kulturalnym, rekreacji, wypoczynku i sporcie bezpośrednio przyczynia się do ich dobrego samopoczucia i pomaga im się rozwijać;
- AN. mając na uwadze, że ograniczenia finansowe utrudniają dzieciom z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji uczestnictwo w pozaformalnych zajęciach edukacyjnych i pozalekcyjnych, co pogłębia nierówności społeczne we wczesnych latach życia;

Inwestowanie w zmniejszenie nierówności

1. wzywa Komisję i państwa członkowskie do znacznego zwiększenia i zapewnienia zrównoważonych i odpowiednich inwestycji publicznych w strategię polityczną, które mają bezpośredni i pośredni wpływ na życie dzieci, poprzez zagwarantowanie powszechnych, integracyjnych i przystępnych cenowo usług publicznych wysokiej jakości, takich jak opieka, wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem, edukacja, opieka zdrowotna, usługi socjalne, woda i kanalizacja, a także powszechny dostęp do godnych warunków mieszkaniowych, energii, transportu, żywienia, zajęć kulturalnych i rekreacyjnych oraz łatwy i bezpłatny dostęp do terenów zielonych, uzupełnione skutecznymi ukierunkowanymi rozwiązaniami, w szczególności dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji;

2. wzywa Komisję i państwa członkowskie do wzmocnienia na każdym szczeblu mechanizmów zapewniających znaczący, bezpieczny i integracyjny udział dzieci, rodzin, opiekunów i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w opracowywaniu, wdrażaniu, monitorowaniu i ocenie tych strategii politycznych; podkreśla znaczenie podejścia wielosektorowego, w którym wszystkie zainteresowane strony współpracują na zasadzie partnerstwa w celu opracowania zintegrowanej strategii zwalczania nierówności w dzieciństwie wraz ze świadczeniem usług w zakresie ochrony dzieci i opieki nad rodziną, w przypadku których najbardziej potrzebne są inwestycje strukturalne i efektywne wydatki publiczne z wykorzystaniem funduszy unijnych i krajowych;

⁽³³⁾ Komisja Europejska, 2021 r.: Strategia UE na rzecz praw dziecka, s. 18.

⁽³⁴⁾ Komisja Europejska, 2021 r.: Strategia UE na rzecz praw dziecka, s. 4.

⁽³⁵⁾ Jest to suma danych z Europy Północnej, Południowej, Zachodniej i Wschodniej; Międzynarodowa Organizacja Pracy, 2021 r., „Child labour statistical profile: Europe and Central Asia” [Profil statystyczny pracy dzieci: Europa i Azja Środkowa].

3. podkreśla, że polityka integracji społecznej musi umożliwić ogólny rozwój dzieci i wykorzystanie potencjału każdego dziecka w odniesieniu do jego zdrowia fizycznego i dobrego samopoczucia, umiejętności społecznych, rozwoju emocjonalnego, umiejętności komunikacyjnych, wiedzy ogólnej oraz rozwoju poznawczego i językowego;

4. apeluje do Komisji i państw członkowskich, aby wspierały tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy z otwartymi formami zatrudnienia i innowacyjnymi formami pracy z silnymi prawami pracowniczymi, opartymi na godnych i sprawiedliwych płacach oraz godnych warunkach pracy, które gwarantują dostęp do ochrony socjalnej, bezpieczeństwa i higieny pracy, a także solidnych rokowań zbiorowych jako kluczowego mechanizmu reprezentowania i obrony praw pracowniczych; uważa, że środki te są również konieczne, aby zwiększyć atrakcyjność zawodów w sektorze opieki i sektorze społecznym oraz zareagować na obecne niedobory siły roboczej; podkreśla znaczenie zagwarantowania równowagi między życiem zawodowym a prywatnym m.in. poprzez urlop macierzyński, ojcowski, opiekuńczy i wychowawczy oraz elastyczną organizację pracy dla rodziców i opiekunów, w tym np. możliwość skrócenia czasu pracy;

5. podkreśla, że zakłócenia edukacji szkolnej podczas kryzysu związanego z COVID-19 pogłębiły nierówności w uczeniu się; apeluje do państw członkowskich, aby stworzyły dodatkowe krótkoterminowe programy edukacyjne, takie jak szkoły letnie lub korepetycje, w celu zmniejszenia obecnych braków w nauce, skierowane w szczególności do dzieci z gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji; wzywa państwa członkowskie do włączenia umiejętności cyfrowych do programów nauczania wszystkich instytucji edukacyjnych oraz do zapewnienia nauczycielom i uczniom niezbędnych szkoleń i wyposażenia; apeluje do państw członkowskich, aby zagwarantowały prawa i ochronę dzieci w czasach kryzysu, w szczególności stały dostęp do podstawowych usług; zachęca państwa członkowskie do oceny skuteczności środków przyjętych podczas poprzednich kryzysów w celu przygotowania szeregu środków, które można uruchomić, dostosować i ukierunkować w przypadku nowych kryzysów, biorąc pod uwagę, że niektóre środki podjęte podczas pandemii (takie jak praca w domu, nauczanie online i opieka społeczna/doradztwo), choć konieczne w tamtym czasie, okazały się mieć negatywny wpływ na promowanie włączenia społecznego dzieci i ich rodzin;

6. uznaje kluczową rolę świadczeń rodzinnych i świadczeń na dzieci, w szczególności dla gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji, jako części sprawiedliwych i sprzyjających włączeniu społecznemu systemów ochrony socjalnej, które muszą być dostosowane do różnorodnych form rodziny i zapewniać terminowy dostęp do ochrony socjalnej i odpowiednie wsparcie dla wszystkich, w tym dla dzieci uchodźców i migrantów oraz ich rodzin, zgodnie z praktykami państw członkowskich; wzywa państwa członkowskie do podnoszenia świadomości na temat kwalifikowalności do świadczeń socjalnych, uproszczenia procedur administracyjnych i ułatwienia dostępu do nich w celu rozwiązania problemu niskiego poziomu korzystania z nich przy jednoczesnym zwalczaniu stygmatyzacji i stereotypów dotyczących ubóstwa;

7. apeluje do władz budżetowych UE, aby wykorzystały zbliżający się śródkresowy przegląd wieloletnich ram finansowych (WRF) na lata 2021–2027 do wzmocnienia i lepszego wykorzystania EFS+, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym, Funduszu Azyłu, Migracji i Integracji, InvestEU, a także Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) z myślą o wzmocnieniu polityki strukturalnej i pomocy społecznej dla dzieci i rodzin, przy jednoczesnym uwzględnieniu wielosektorowego charakteru ubóstwa; ponawia swoje wielokrotne apele o pilne zwiększenie finansowania gwarancji dla dzieci, z przeznaczeniem na ten cel budżetu w wysokości co najmniej 20 mld EUR na lata 2021–2027; nalega na włączenie tego specjalnego budżetu do przeglądu WRF i wzmocnionego EFS+; apeluje do Komisji o udostępnienie – a do państw członkowskich o pełne wykorzystanie – wszystkich dostępnych zasobów, w tym EFS+, REACT-EU i RRF, aby skutecznie wdrażać gwarancję dla dzieci; podkreśla, że wykorzystanie tych funduszy powinno być przejrzyste i wymagać zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego i odpowiednich zainteresowanych stron w planowanie, wdrażanie i ocenę; ponawia apel, by wszystkie państwa członkowskie przeznaczyły co najmniej 5 % swoich środków z EFS+ na ukierunkowane działania i reformy strukturalne mające na celu zwalczanie ubóstwa dzieci; podkreśla, że próg ten jest jedynie minimalny i że zachęca się państwa członkowskie do korzystania z większego odsetka EFS+ w celu zwalczania ubóstwa dzieci;

8. podkreśla, że w planowanych dostosowaniach budżetowych państw członkowskich należy zawsze zapewnić niezbędną przestrzeń dla kluczowych inwestycji społecznych, aby wdrożyć zasady Europejskiego filaru praw socjalnych i osiągnąć cele dotyczące ograniczenia ubóstwa dzieci;

9. podkreśla, że zarządzanie funduszami UE jest skomplikowane, co sprawia, że są one niedostępne dla organizacji dysponujących mniejszymi zasobami technicznymi; podkreśla, że bardziej elastyczne, uproszczone procedury zarządzania i inwestowanie w pomoc techniczną blisko miejsc, w których jest ona potrzebna, mogą przyczynić się do wzmocnienia pozycji ludzi i większej liczby organizacji wspierających dzieci i młodzież; podkreśla, że zgodnie z rozporządzeniem w sprawie EFS+ ⁽³⁶⁾ poziom współfinansowania w celu wsparcia osób najbardziej potrzebujących musi wynosić 90 %, co powinno ułatwić dostęp do tego finansowania dla programów i działań mających na celu pomoc tym osobom w wyjściu z ubóstwa;

10. podkreśla, że powszechne, skoordynowane i długoterminowe strategie polityczne umożliwiają lepszą ochronę przed wieloma czynnikami ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz gwarantują rozwiązania strukturalne, które w razie potrzeby można uzupełnić o natychmiastowe, jednorazowe lub tymczasowe ukierunkowane wsparcie, przyczyniając się do wzmocnienia odporności i autonomii rodzin oraz zaspokojenia potrzeb ich dzieci;

11. wzywa państwa członkowskie, aby poświęciły większą uwagę dostępności powszechnego dostępu do usług publicznych w odległych regionach w celu zmniejszenia różnic między poziomami rozwoju różnych regionów oraz zapewnienia równego dostępu do wysokiej jakości edukacji, infrastruktury i opieki zdrowotnej dla wszystkich dzieci;

12. wzywa państwa członkowskie do wprowadzenia przepisów chroniących lub zwiększających prawa macierzyńskie, ojcowskie i rodzicielskie, aby umożliwić skuteczniejsze godzenie życia zawodowego z rodzinnym oraz bardziej równomierny podział obowiązków opiekuńczych i domowych, co umożliwi powrót do pracy kobietom, które urodziły dziecko i przebywały na urlopie macierzyńskim, oraz zapewni odpowiednią ilość czasu i odpowiednie udogodnienia do karmienia piersią po powrocie do pracy; wzywa państwa członkowskie do zapewnienia inwestycji strukturalnych w łatwo dostępne placówki medyczne w celu poprawy jakości opieki prenatalnej i poporodowej; podkreśla, że wzmocnienie tego prawodawstwa może znacznie przyspieszyć walkę z dyskryminacją ze względu na płeć i z dyskryminacją płacową;

13. z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji dotyczący rozporządzenia w sprawie uznawania rodzicielstwa między państwami członkowskimi; wzywa Radę do jego szybkiego przyjęcia; przypomina, że rozdrobnienie praw rodzicielskich w UE stanowi obciążenie ekonomiczne, prawne i emocjonalne dla dzieci i ich rodzin oraz jest sprzeczne z zasadą „nadrzędnego interesu dziecka”;

14. wzywa państwa członkowskie do utworzenia struktur doradczych w celu wspierania rodzin i zapewnienia dzieciom dostępu do wymiaru sprawiedliwości; apeluje do Komisji i państw członkowskich, aby promowały ukierunkowane na rodzinę strategie polityczne i interwencje na rzecz dzieci, ze zwróceniem uwagi na potrzeby i aspiracje rodzin, jako elementu zwiększającego spójność w społeczeństwie;

15. podkreśla, że ubóstwo dzieci i wykluczenie społeczne wymagają podejścia, które będzie uwzględniać cykl rozwojowy, odzwierciedlać różne potrzeby na wczesnym i późniejszym etapie dzieciństwa oraz w okresie dorastania i które przyczyni się do przerwania międzypokoleniowego cyklu zagrożenia ubóstwem, z analizą liczby przypadków deprivacji, których każde dziecko doświadcza jednocześnie, co pozwoli zidentyfikować dzieci najbardziej potrzebujące, oraz z analizą nie tylko ubóstwa finansowego, lecz także deprivacji w ujęciu wielowymiarowym; wzywa państwa członkowskie do zidentyfikowania dzieci bardziej zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym dotkniętych kryzysem kosztów utrzymania, w tym dzieci znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, w celu zapewnienia im skutecznego i bezpłatnego dostępu do wysokiej jakości kluczowych usług, takich jak wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem, edukacja i zajęcia w szkole, opieka zdrowotna, a także do jednego zdrowego posiłku każdego dnia w szkole oraz skutecznego dostępu do zdrowego żywienia i odpowiednich warunków mieszkaniowych; wzywa Komisję do niezwłocznego opracowania ambitnej, zintegrowanej z UE strategii walki z ubóstwem;

⁽³⁶⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013 (Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 21).

16. wzywa Komisję, aby w kontekście rocznych cykli europejskiego semestru na rzecz koordynacji polityki gospodarczej i społecznej zaleciła reformy promujące włączenie społeczne i zmniejszanie nierówności poprzez wzmocnienie usług publicznych i zaangażowanie partnerów społecznych na szczeblu europejskim, krajowym i regionalnym w opracowywanie i wdrażanie krajowych programów reform, sprawozdań krajowych i zaleceń dla poszczególnych krajów; wzywa do monitorowania zmian wskaźników ubóstwa dzieci w ramach europejskiego semestru, aby móc zaoferować wszystkim państwom członkowskim odpowiednie informacje w celu rozwiązania tego problemu; podkreśla ponadto, że cięcia w usługach publicznych osłabiły prawa socjalne i prawa pracownicze w niektórych państwach członkowskich; wzywa państwa członkowskie do zwiększenia inwestycji w dostępność profesjonalnych usług opiekuńczych jako sposobu na zmniejszenie obciążenia nieformalnych opiekunów i zapewnienie minimalnych standardów jakości opieki; uważa, że niewystarczające inwestycje w politykę dotyczącą dzieci stanowią niewypełnienie międzynarodowych zobowiązań wynikających z Konwencji o prawach dziecka;

17. ubolewa nad niskim poziomem ambicji celów w zakresie ograniczania ubóstwa dzieci w ramach Planu działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych i zauważa, że nie wystarczy to do wydzwignięcia z ubóstwa wszystkich dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji; podkreśla, że skutki pandemii COVID-19, wojny w Ukrainie i kryzysu związanego z kosztami utrzymania wymagają jeszcze ambitniejszych celów; ubolewa, że tylko 19 państw członkowskich ustanowiło krajowe cele w zakresie ograniczenia ubóstwa dzieci, które mają zostać osiągnięte do 2030 roku; wzywa państwa członkowskie do przyjęcia ambitnych celów w zakresie ograniczania ubóstwa dzieci z myślą o jego wyeliminowaniu;

18. podkreśla potrzebę wprowadzenia ram konwergencji społecznej w ramach europejskiego semestru w celu wykrywania i korygowania nierówności społecznych przy jednoczesnej ocenie polityki na rzecz dzieci i zapewnieniu skutecznego wdrażania Europejskiego filaru praw socjalnych, w tym systemu tabeli wyników; apeluje, aby wyniki działań w ramach konwergencji społecznej były odzwierciedlane w zaleceniach dla poszczególnych krajów;

Silne publiczne strategie polityczne mające na celu zmniejszenie nierówności

19. w związku z trudnościami w dostępie do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem w całej Unii podkreśla potrzebę zwiększenia inwestycji we wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem o wysokiej jakości, bez zaniebdywania przy tym dzieci w wieku 0–3 lat oraz dzieci z rodzin znajdujących się w niekorzystnej sytuacji ekonomicznej i społecznej, co stworzy lub wzmocni publiczną i powszechną reakcję od samego początku procesu edukacji oraz zagwarantuje równe szanse i równy dostęp do edukacji dla każdej osoby; podkreśla, że musi istnieć wystarczająca liczba usług opieki nad dziećmi, które są jednakowo dostępne w całej UE; ubolewa nad faktem, że Rada obniżyła do 45 % propozycję Komisji dotyczącą zapewnienia, by co najmniej 50 % dzieci poniżej trzeciego roku życia mogło uczestniczyć we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem;

20. podkreśla potrzebę poprawy jakości usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem poprzez odpowiednie zasoby finansowe i ludzkie oraz odpowiednie szkolenie pedagogiczne personelu posiadającego wiedzę z zakresu psychologii dziecięcej i chronobiologii dziecięcej w celu zapewnienia ogólnego rozwoju dzieci; podkreśla, że aby umożliwić tę poprawę, państwa członkowskie muszą zapewnić tym pracownikom godziwe wynagrodzenie i możliwości rozwoju kariery;

21. apeluje do państw członkowskich o ułatwienie dostępu do usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, na przykład poprzez informowanie rodziców o dostępnych miejscach lub pomaganie rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji w procedurach administracyjnych, a także o dostosowanie tych usług do realiów rynku pracy; przypomina, że państwa członkowskie mają obowiązek zapewnić powszechny dostęp do publicznych usług opieki nad dziećmi; zauważa, że gdy dostęp ten nie jest wystarczający, prywatne, domowe i spółdzielcze placówki powinny mieć możliwość uzupełniania publicznych usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, pod warunkiem że integralnie spełniają te same standardy jakości w odniesieniu do ogólnego rozwoju dzieci;

22. wzywa państwa członkowskie do zapewnienia wszystkim dzieciom dostępu do formalnej i pozaformalnej, publicznej, włączającej i wysokiej jakości edukacji, w tym zajęć pozalekcyjnych w każdym wieku, wspierającej ich rozwój emocjonalny, społeczny, poznawczy i fizyczny; wzywa państwa członkowskie, aby ustanowiły odpowiedni stosunek liczby uczniów do liczby nauczycieli w oparciu o potrzeby, dbając o bezpieczeństwo i dobrostan dzieci oraz maksymalizując wpływ systemów edukacji na promowanie równych szans w celu przerwania cyklu wykluczenia międzypokoleniowego;

23. podkreśla znaczenie inwestycji w publiczną i bezpłatną edukację, które zapewniają zindywidualizowane podejście do dzieci należących do bardziej wrażliwych grup społecznych; podkreśla, że takie podejście powinno być opracowywane we współpracy między nauczycielami, specjalistami społecznymi i edukacyjnymi, rodzinami i społecznościami; wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby zwalczały segregację szkolną oraz opracowały politykę, strategie i narzędzia służące rozwojowi edukacji włączającej; zauważa, że w bardzo ograniczonych i szczególnych sytuacjach, takich jak przypadki poważnej niepełnosprawności, może istnieć potrzeba zaoferowania dzieciom specjalistycznych klas lub szkół, podkreślając jednocześnie, że powinny to być środki ostateczne ze względu na ryzyko dyskryminacji i wykluczenia, które wiążą się ze specjalistycznymi klasami lub szkołami; wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby w szczególności zapewniły wszystkim osobom z niepełnosprawnościami dostęp do wysokiej jakości edukacji włączającej, aby zaradzić trudnościom, z jakimi się one borykają;

24. podkreśla doświadczenia niektórych państw członkowskich, które zapewniają bezpłatne podręczniki i materiały dydaktyczne, a także transport szkolny i zdrowe posiłki, wycieczki edukacyjne i kulturalne oraz nadzór; zaleca rozszerzenie tego systemu na wszystkie państwa członkowskie, co umożliwiłoby równy dostęp do edukacji i istotne wsparcie dla budżetów rodzin znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji; wzywa państwa członkowskie do wymiany najlepszych praktyk w zakresie tych doświadczeń i programów; zaleca, aby państwa członkowskie zapewniły dostęp do zdrowych bezpłatnych posiłków szkolnych przynajmniej dzieciom znajdującym się w trudnej sytuacji, bez stygmatyzacji ani bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji; podkreśla, że dzieci potrzebujące powinny również otrzymywać ekwiwalent bezpłatnego posiłku w dni, w które nie są w szkole;

25. wzywa państwa członkowskie do zagwarantowania powszechnego dostępu do publicznej, przystępnej cenowo i wysokiej jakości opieki zdrowotnej nad matkami, noworodkami i dziećmi, w tym profilaktyki pierwotnej, programów szczepień i podstawowej opieki zdrowotnej, dostępu do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji oraz dostępu do najróżniejszych specjalistycznych zabiegów medycznych i terapeutycznych, przy jednoczesnym zagwarantowaniu kobietom prawa do zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego, opieki położniczej i wizyt domowych w okresie przed- i poporodowym oraz zapewnieniu dostępu do lekarzy rodzinnych, pielęgniarek, dentyków, dietetyków, logopedów, okulistów, poradni rodzinnych oraz psychologów i innych specjalistów w zakresie zdrowia psychicznego, niezależnie od statusu etnicznego, społecznego lub administracyjnego rodziców; zwraca uwagę na znaczenie szczepienia dzieci oraz potrzebę zwalczania źródeł dezinformacji o korzyściach płynących z tego działania; jest zaniepokojony utrzymującym się niedoborem leków dla dzieci i wzywa Komisję oraz państwa członkowskie, aby zapewniły wystarczającą produkcję i zapasy ważnych pediatrycznych leków podstawowej opieki zdrowotnej;

26. wzywa państwa członkowskie do ustanowienia partnerstw między edukacją, opieką zdrowotną i usługami społecznymi w celu ułatwienia dostępu do opieki i wsparcia dla dzieci, które tego potrzebują, na przykład w zakresie zapewniania systematycznych badań słuchu i wzroku dla dzieci bezpośrednio w szkole; zachęca państwa członkowskie do ułatwienia wymiany informacji między różnymi służbami społecznymi, edukacyjnymi i zdrowotnymi na temat potrzeb rozwojowych dzieci za uprzednią zgodą ich rodziców, przy jednoczesnym zapewnieniu poszanowania prawa do prywatności dzieci i ich rodzin oraz najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka;

27. wzywa państwa członkowskie, aby właściwie opracowały, sfinansowały i wdrożyły krajowe strategie zapewniające dzieciom i ich rodzinom dostęp do zdrowej żywności po przystępnych cenach; przypomina, że utrzymujący się ograniczony dostęp do świeżej, przystępnej cenowo i zdrowej żywności napędza problemy zdrowotne, w szczególności w przypadku gospodarstw domowych o niższych dochodach i osób znajdujących się w trudnej sytuacji, mieszkających na obszarach słabo skomunikowanych i o słabych usługach; wzywa państwa członkowskie do uwzględnienia zdrowej żywności w strategiach zdrowia publicznego poprzez zachęcanie do dywersyfikacji diety i, w razie potrzeby, suplementów żywnościowych, aby chronić dzieci przed negatywnymi skutkami złego odżywiania lub niedożywienia; wzywa do podjęcia działań zachęcających do dostępności zdrowej i przystępnej cenowo żywności przy jednoczesnym zniechęcaniu do spożywania przez dzieci i młodzież żywności i napojów o wysokiej zawartości cukru i tłuszczu;

28. apeluje do państw członkowskich, aby zapewniły i zacieśniły sprawną współpracę i odpowiednie wsparcie finansowe dla specjalnych organizacji pozarządowych zajmujących się pomocą żywnościową, a także zacieśniły współpracę z odpowiednimi strukturami w sektorze publicznym i prywatnym w celu skuteczniejszego przeciwdziałania skutkom gospodarczym obecnego kryzysu i lepszego wspierania rodzin dotkniętych kryzysem; podkreśla potrzebę pilnego zwrócenia uwagi na obecny kryzys pomocy żywnościowej, z którym borykają się zarówno odpowiednie struktury, jak i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji ekonomicznej oraz ich dzieci; zachęca państwa członkowskie do wymiany wiedzy i doświadczeń na temat wspierania zatrudnienia rodziców za pośrednictwem unijnego programu wzajemnego uczenia się;

29. uważa, że problemy psychologiczne wynikające z ubóstwa i wykluczenia społecznego nie zostały w wystarczającym stopniu uwzględnione w strategii Komisji w zakresie zdrowia psychicznego i w krajowych planach działania; wzywa państwa członkowskie do wspierania rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji przez zindywidualizowane i dostosowane do potrzeb usługi społeczne i wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego i psychospołeczne;

30. przyjmuje do wiadomości komunikat Komisji z dnia 11 maja 2022 r. zatytułowany „Cyfrowa dekada dla dzieci i młodzieży: nowa strategia na rzecz lepszego internetu dla dzieci” i wzywa do opracowania nadrzędnej polityki mającej na celu ochronę zdrowia psychicznego dzieci przed nadmierną ekspozycją na treści internetowe i ich nadmierną konsumpcją;

31. wzywa Komisję i państwa członkowskie do aktywnego promowania karmienia piersią zgodnie z zaleceniami WHO;

32. z zadowoleniem przyjmuje strategię na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030 jako konkretny sposób zapewnienia równych praw osób z niepełnosprawnościami i ich pełnego uczestnictwa w życiu społecznym; podkreśla potrzebę zadbania o to, by niepełnosprawności były należycie uwzględniane przy opracowywaniu, wdrażaniu i monitorowaniu strategii politycznych i inicjatyw UE, zwłaszcza barier i wyzwań stojących przed dziećmi; wzywa Komisję do przyspieszenia prac nad wnioskiem ⁽³⁷⁾ dotyczącym ram doskonałości usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami oraz do dopilnowania, by ramy te zwiększały również dostęp dzieci z niepełnosprawnościami i dzieci rodziców z niepełnosprawnościami do doskonałych usług społecznych; podkreśla, że dzieci wymagające opieki oraz dzieci z niepełnosprawnościami lub zaburzeniami poznawczymi potrzebują szczególnych i ukierunkowanych środków, zwłaszcza w czasach kryzysu, a także specjalnych usług edukacyjnych i opiekuńczych, aby przeciwdziałać nierównościom i brakowi integracji społecznej;

33. apeluje do państw członkowskich, by opracowały konkretne środki wsparcia dla rodziców z niepełnosprawnościami i rodziców dzieci z niepełnosprawnościami oraz by zapewniły dostępne informacje o wsparciu, jakie mogą otrzymać; dostrzega korzyści płynące z interwencji we wczesnym dzieciństwie skoncentrowanej na rodzinie i wzywa Komisję oraz państwa członkowskie, aby włączyły ją do wszystkich odpowiednich obszarów polityki, takich jak polityka ochrony praw dziecka i osób z niepełnosprawnościami, oraz aby wspierały wymianę informacji i najlepszych praktyk w tym zakresie; apeluje do Komisji i państw członkowskich, aby uwzględniły perspektywę niepełnosprawności i przeprowadziły konstruktywne konsultacje z osobami z niepełnosprawnościami i reprezentującymi je organizacjami podczas planowania działań mających na celu zapewnienie tym osobom odpowiedniego poziomu życia i ochrony socjalnej, w szczególności w czasach kryzysu i transformacji;

34. wzywa państwa członkowskie do zwiększenia skuteczności usług socjalnych i ochrony socjalnej, w tym poprzez zarządzenie niedoborom pracowników i inwestowanie w ich rozwój zawodowy dzięki możliwościom ustawicznego szkolenia, a także zapewnienie odpowiednich wynagrodzeń i godnych warunków pracy;

35. apeluje do Komisji i państw członkowskich, aby w jak największym stopniu wykorzystały europejską gwarancję dla dzieci jako działanie społeczne ułatwiające integrację i włączenie społeczne dzieci i rodzin żyjących w ubóstwie i wykluczeniu społecznym, w szczególności tych z zidentyfikowanych grup docelowych i na obszarach najbardziej oddalonych; podkreśla, że dostępne fundusze są zdecydowanie niewystarczające, aby rozwiązać istniejące problemy strukturalne, które zostały pogłębione przez skumulowany wpływ kolejnych kryzysów i brak inwestycji publicznych; wzywa Komisję, aby wraz z państwami członkowskimi zwiększyła skalę inwestycji oraz wzmocniła systemy ochrony dzieci i usługi opieki społecznej, umożliwiając szybkie wdrożenie gwarancji dla dzieci w kontekście nowych kryzysów i rosnącej liczby ⁽³⁸⁾ dzieci w potrzebie;

⁽³⁷⁾ Komisja Europejska, maj 2022 r., „Postępy dotyczące strategii na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami”.

⁽³⁸⁾ Save the Children Europe, 2023, „Guaranteeing Children’s Future: How COVID-19, cost-of-living and climate crises affect children in poverty and what governments in Europe need to do” [Zagwarantowanie przyszłości dzieci – jak kryzysy związane z COVID-19, kosztami utrzymania i klimatem wpływają na dzieci żyjące w ubóstwie i co rządy w Europie muszą zrobić].

36. ponawia swój apel do tych państw członkowskich, które nie opublikowały jeszcze swojego krajowego planu działania w ramach europejskiej gwarancji dla dzieci, aby niezwłocznie to uczyniły, tak aby potrzebujące dzieci mogły z niego niezwłocznie skorzystać; wzywa państwa członkowskie do regularnego przeglądu i aktualizacji krajowych planów działania, do wypełnienia zobowiązań politycznych poprzez kompleksowe ambitne działania oraz do wprowadzenia systemów monitorowania i oceny poprzez ustanowienie jasnych, wielosektorowych i porównywalnych wskaźników, inwestowanie w wydajne i skuteczne gromadzenie danych oraz bardziej szczegółowe cele i odzwierciedlenie celów gwarancji dla dzieci; wzywa państwa członkowskie do zapewnienia spójności i synergii między europejską gwarancją dla dzieci jako strategią walki z ubóstwem a wzmocnioną gwarancją dla młodzieży jako aktywną polityką rynku pracy, aby objąć cały przedział wiekowy od urodzenia do dorosłości;

37. wzywa Komisję i państwa członkowskie do zwiększenia wsparcia socjalnego skierowanego konkretnie do rodziców, którzy są bezrobotni lub dotknięci zjawiskiem ubóstwa pracujących, w szczególności poprzez gwarantowany dochód minimalny; wzywa Komisję, aby przy poszanowaniu zasady pomocniczości zaproponowała dyrektywę ramową w sprawie dochodu minimalnego, która określi minimalne wspólne standardy i metody w celu zagwarantowania dostępnych, sprzyjających i odpowiednich systemów dochodu minimalnego;

38. podkreśla prawo do godnych, przystępnych cenowo, sprzyjających włączeniu społecznemu, efektywnych energetycznie i wysokiej jakości warunków mieszkaniowych, które odpowiadają potrzebom dzieci i ich rodzin oraz zapewniają im dobrostan, prywatność i jakość życia; ubolewa nad polityką mieszkaniową, która w szeregu państw członkowskich skłania rodziny do opuszczania miast, zakłócając mechanizmy socjalizacji i osłabiając podstawowe sieci wsparcia, a w ten sposób potęgując wykluczenie dzieci; wzywa państwa członkowskie do promowania publicznej polityki mieszkaniowej, która zwalcza spekulacje nieruchomościami, inwestuje w społeczne i zrównoważone budownictwo mieszkaniowe oraz gwarantuje prawo do niego; wzywa Komisję, aby opracowała ambitny plan mający na celu zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych wszystkich obywateli UE, wspieranie rozwoju mieszkalnictwa socjalnego, przy jednoczesnym zwiększeniu dostępności dotacji mieszkaniowych oraz wyeliminowaniu bezdomności do 2030 r. poprzez strategie prewencyjne i mieszkaniowe; przypomina, że pogarszający się stan zasobów mieszkaniowych – który wpływa na efektywność energetyczną – oraz rosnące ceny energii narażają dzieci i ich rodziny;

39. wzywa państwa członkowskie do oceny wpływu inflacji i wzrostu kosztów utrzymania na różne grupy społeczno-ekonomiczne w celu opracowania ukierunkowanych środków dla gospodarstw domowych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, zwłaszcza w odniesieniu do żywności, energii, transportu, łączności internetowej i innych podstawowych towarów, z uwzględnieniem podejścia uwzględniającego potrzeby dzieci i płci, aby zmniejszyć wpływ wzrostu kosztów utrzymania na dzieci i ich rodziny oraz przeciwdziałać mu finansowo; wzywa państwa członkowskie do opracowania ukierunkowanych środków w celu zaradzenia tym skutkom i ułatwienia dostosowania świadczeń socjalnych i wynagrodzeń do inflacji;

Walka z dyskryminacją i wykluczeniem społecznym

40. potępia wszelkie formy przemocy, znęcania się, wykorzystywania i zaniechania, w tym w internecie, w odniesieniu do dzieci, a także przemoc wobec kobiet, przemoc domową i przemoc ze względu na płeć; apeluje do państw członkowskich, aby opracowały, wzmocniły i wdrożyły zintegrowane systemy profilaktyki i ochrony dzieci i innych ofiar w celu wyeliminowania przemocy, nadużyć, wykorzystywania i zaniechania; podkreśla, że systemy te powinny być opracowywane we współpracy ze wszystkimi odpowiednimi służbami publicznymi (w tym szkołami i instytucjami opieki zdrowotnej), umożliwiając szybką reakcję, która chroni i wzmacnia pozycję dzieci oraz promuje ich najlepsze interesy; apeluje do państw członkowskich, aby w szczególności zwracały uwagę na przemoc wśród dzieci, w tym cyberprzemoc i nękanie, a także by wymieniały się najlepszymi praktykami w tej dziedzinie, w celu opracowania skutecznych rozwiązań zapobiegających negatywnym skutkom dla dzieci;

41. potępia wszelkie formy dyskryminacji; podkreśla, że dyskryminacja ma bezpośrednie skutki dla dzieci i ich rodzin, ponieważ utrudnia im dostęp do rynku pracy, mieszkań i podstawowych usług; apeluje do Komisji i państw członkowskich, aby podnosiły świadomość społeczną w celu położenia kresu stygmatyzacji, stereotypizacji i wykluczeniu społecznemu dzieci i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji, tak aby ludzie zrozumieli, że rodziny mogą nie mieć kontroli nad okolicznościami, które czynią je podatnymi na zagrożenia;

42. ubolewa z powodu faktu, że cykl ubóstwa w rodzinach romskich często prowadzi do nadreprezentacji dzieci romskich w instytucjach ochrony socjalnej w porównaniu z dziećmi nieromskimi; podkreśla, że dzieci romskie i ich rodziny często jako pierwsze cierpią w czasach kryzysu; apeluje do Komisji i państw członkowskich, aby przy wdrażaniu gwarancji dla dzieci zwróciły szczególną uwagę na wyjątkowe wyzwania stojące przed dziećmi romskimi, które często doświadczają skrajnego ubóstwa, wykluczenia i dyskryminacji we wszystkich sferach życia; wzywa państwa członkowskie, by we wdrażaniu unijnych ram strategicznych dotyczących Romów nadały priorytet skutecznym środkom i konkretnym działaniom na rzecz poprawy statusu rodziny i warunków życia, zdrowia i dobrostanu dzieci, wczesnego uczenia się i wspierania wrażliwego rodzicielstwa;

43. podkreśla potrzebę inwestowania we wsparcie i działania następcze na rzecz dzieci uchodźców i migrantów, zwłaszcza małoletnich bez opieki i bezpaństwowców oraz ich rodzin, a także zapewnienia wystarczającej liczby wykwalifikowanych opiekunów, wysokiej jakości placówek przyjmujących i przyjaznych społeczności w celu zmniejszenia nierówności i promowania włączenia społecznego dzieci i ich rodzin; podkreśla potrzebę dopilnowania, by wszystkie odnośne strategie polityczne i decyzje były zgodne ze strategią UE na rzecz praw dziecka; zaleca, aby proces integracji dzieci bez opieki i młodych osób ubiegających się o azyl minimalizował wykorzystanie opieki instytucjonalnej;

44. zaleca państwom członkowskim opracowanie proaktywnej polityki społecznej w celu wyeliminowania pierwotnych przyczyn instytucjonalizacji dzieci oraz zadbania, by dzieci nie były umieszczane w instytucjach z powodu ubóstwa i wykluczenia; wzywa państwa członkowskie do dopilnowania, by instytucjonalizacja dzieci i młodzieży miała miejsce jedynie w ostateczności, oraz do inwestowania w umieszczanie dzieci i młodzieży w alternatywnych systemach opieki w celu ułatwienia przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej, z pełnym poszanowaniem zobowiązań zapisanych w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, Konwencji ONZ o prawach dziecka i innych kluczowych instrumentach ochrony praw człowieka;

45. wzywa państwa członkowskie, aby zwróciły szczególną uwagę na problemy związane z pracą dzieci w Europie i oceniły potencjalny wpływ na pracę dzieci spowodowany cięciami budżetowymi w edukacji i szkoleniach, a także w polityce społecznej i wsparciu dla rodzin; w tym kontekście z zadowoleniem przyjmuje zalecenia dotyczące wyeliminowania⁽³⁹⁾ przyczyn pracy dzieci; wzywa państwa członkowskie do zagwarantowania inspektoratom pracy odpowiednich zasobów do gromadzenia danych, monitorowania pracy dzieci oraz prowadzenia działań zapobiegawczych i naprawczych;

46. wzywa państwa członkowskie i Komisję Europejską, aby aktywnie uczestniczyły w działaniach na rzecz walki z handlem dziećmi, którego celem jest ich wykorzystanie na przykład do pracy, przymusowego małżeństwa, nielegalnej adopcji lub nielegalnej działalności, bądź też wykorzystanie seksualne;

Prawo każdego dziecka do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska, uczestnictwa i zabawy

47. podkreśla fakt, że zanieczyszczenie środowiska i zmiana klimatu mają nieproporcjonalnie duży wpływ na grupy o niższych dochodach, a w konsekwencji na częstsze występowanie problemów zdrowotnych, niższą średnią długość życia i mniejsze szanse życiowe dzieci; podkreśla znaczenie dostosowania struktur mieszkaniowych, opiekuńczych i edukacyjnych do sytuacji kryzysowych związanych z klimatem oraz przyjęcia podejścia uwzględniającego potrzeby dzieci w związku z tym problemem, w tym udziału tych struktur w powiązanych działaniach i nabywania umiejętności niezbędnych do transformacji klimatycznej; wzywa państwa członkowskie do uwzględnienia powyższego przy opracowywaniu planów przystosowania się do zmiany klimatu i łagodzenia jej skutków poprzez uwzględnienie konkretnych rozwiązań dla dzieci i młodzieży, zapewnienie poszanowania prawa do bezpiecznego i czystego środowiska oraz zapewnienie świadomości młodszych pokoleń;

48. podkreśla prawo do kultury, sportu i wypoczynku oraz prawo do dostępu do otwartych przestrzeni i zdrowego środowiska dla wszystkich dzieci, zgodnie z Konwencją ONZ o prawach dziecka; wzywa państwa członkowskie do promowania odpowiednich zajęć pozalekcyjnych i rekreacyjnych, które umożliwią wszystkim dzieciom, niezależnie od ich statusu społeczno-ekonomicznego i sytuacji rodzinnej, spędzanie czasu po szkole i podczas wakacji w sposób pobudzający fizycznie i umysłowo; zachęca państwa członkowskie do wykorzystania dostępnych funduszy europejskich do promowania równego udziału dzieci z gospodarstw domowych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji w zajęciach pozalekcyjnych i rekreacyjnych; apeluje do państw członkowskich, aby ustanowiły politykę, która umożliwi rodzicom wspieranie dzieci poza placówkami opieki przez cały okres ich dzieciństwa, w szczególności w okresie wczesnego dzieciństwa;

⁽³⁹⁾ MOP-UNICEF, 2021, „Praca dzieci: globalne szacunki za 2020 r., tendencje i perspektywy”.

49. podkreśla znaczenie wzmocnionej europejskiej strategii na rzecz sportu, która zachęca dzieci i młodzież do uprawiania sportu i wychowania fizycznego, niezależnie od ich statusu społeczno-ekonomicznego, oraz do korzystania z aktywności na świeżym powietrzu niezależnie od wieku i poziomu sprawności fizycznej; podkreśla kluczową rolę sportu w poprawie odporności zdrowotnej dzieci i profilaktyce chorób przewlekłych; przypomina, że sport zespołowy jest motorem włączenia społecznego;

50. zaleca Komisji i państwom członkowskim, by opracowały wytyczne w celu wsparcia uczestnictwa dzieci w procesie kształtowania polityki, z wprowadzeniem mechanizmów sprzyjających zaangażowaniu dzieci w podejmowanie decyzji wpływających na ich życie, oraz w celu umożliwienia dzieciom wyrażania świadomych poglądów i zachęcania dzieci do ich wyrażania, przy jednoczesnym zagwarantowaniu, że poglądy te są odzwierciedlane w głównych decyzjach dotyczących dzieci;

51. zaleca Komisji i państwom członkowskim, aby w swoich politykach na rzecz dzieci lub politykach, które mają wpływ na dzieci, podkreślały prawo do zabawy i aktywności rekreacyjnej jako element strukturalny ogólnego rozwoju dzieci poprzez wprowadzenie infrastruktury i programów odzwierciedlających znaczenie tego prawa;

o
o o

52. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie oraz Komisji.
